

GRÓNSKÁ PÍSEŇ O ATLIM

- 1 O zlých činech
svět zaslechl zvěst,
jak se kdysi
setkali muži
k poradě tajné,
jež trápení, zhoubu
přinesla jim
i potomkům Gjúka.
- 2 Zrál osud knížat
zasvěcených smrti.
Chladnou radu pojal
chytrý Atli.
Svůj sloup však strhl,
strast si připravil,
když lstivě pozval
své příbuzné k sobě.
- 3 Moudrá žena
s rozvážnou myslí
jich proradná si
poslechla slova,
však těžké pro ni bylo
pomoci bratrům,
k nimž přes moře poslat
musela posla.

- 4 Runy vyryla,
však Vingi je zmátl,
než je odevzdal,
osnuje zlo.
Odjeli pak
Atliho muži
přes Limský fjord
k vládcům lidu.
- 5 S poctou je přijali,
posadili k ohňům.
Ničeho zlého se
nenadáli.
Krásné dary,
jež král jim poslal,
na sloup pověsili.
Netušili zradu.
- 6 Kostbera vešla,
Högniho žena,
přemoudrá paní,
posly zdravíc.
A s ní Glaumvör,
Gunnarova žena,
pečlivě se starala
o potřeby hostí.
- 7 Též Högniho pozvali,
by Gunnar spíš přijel.
Lest to byla jen,
však vládce byl slepý.
Slíbil přijet,
pojede-li Högni,
a Högni se podvolil
Gunnarovu přání.

- 8 Hojnost pokrmů
přinesly panny,
medovinu z rohů
muži pili.
Manželé příjemné
připravili lože.
- 9 Rozvážná Kostbera
se vyznala v runách,
písmeny prohlédla
při planoucím ohni,
— k patru se jí však
přilepil jazyk:
těžko bylo zmatené
přečíst znaky.
- 10 Potom šla spát
spolu s Högnim.
Zlý sen, jež měla,
muži netajila,
řekla jej rekovi,
když se rozdnilo:
- 11 „Z domu chceš, Högni.
Dbej však mé rady!
Nikdo jak já
se nevyzná v runách.
Četla jsem runy,
jež ryla tvá sestra.
Na návštěvu tě
kněžna nepozvala.“
- 12 Podivné je mi jen,
že nemohu poznat,
co měla na mysli,
že mášla znaky.

Zdá se mi, Högni,
že záhuba tam stála
vás obou reků,
jet-li se rozhodneš.
Jeden však znak
žena zapomněla,
nebyl-li myslí zlou
záměrně shlazen.“

13 Högni:
„V mé povaze není
podezřívát,
pátrat nechci,
leč z příkazu pomsty.
Kníže nás zahrne
rudým zlatem.
Nikdy se nelekám
nebezpečí.“

14 Kostbera:
„Zle se vám povede,
půjdete-li k sestře.
V objetí nebude
uvítání.
O tobě jsem snila —
tajit to nebudu:
strach mám, že neštěstí
se nevyhnete.“

15
Tvou přikrývku jsem viděla
plamenem hořet
a z mého domu
dral se oheň.“

16 Högni:
„Prádlo zde leží,
jež jste pohodily.“

To jsou ty příkrývky,
jež v plamenech shoří.“

17 Kostbera:
„Trámy jsem viděla
medvěda trhat,
tlapami tloukl,
že tíscň nás jala,
mnohé z nás zadával,
bezmocni jsme byli.
Hluk se rozléhal
v hodovní síni.“

18 Högni:
„Brzy se přižene
prudká bouře.
Bílý medvěd —
toť mrazivý vichr.“

19 Kostbera:
„Orla jsem viděla,
jak dovnitř sem vletěl,
krví nás potřísnil —
pláč nás čeká —
dravec zdál se mi
duchem být Atliho.“

20 Högni:
„Záhy krev spatříme,
když zabíjet budem.
Býka to znamená,
zdá-li se o orlu!
Zlý není Atli,
ať se ti co chce zdá.“
Högniho slovy
skončil se hovor.

21 Vzbudili se vznešní,
stejnou řeč vedli.
Bála se královna
bolestných snů.
Jinak však je Gunnar čet
nežli Glaumvör.

22 Glaumvör:
„Oprátku zřela jsem
pro tebe chystat,
hadi živé tvé
hltali maso,
na svět se snesl
soumrak bohů.

23 Meč v krvi jsem viděla
vytržený z prsou
— bolí sen takový
sdělovat muži —
oštěp ti projel
prostřed těla,
hladoví vlci
z obou stran vyli.“

24 Gunnar:
„To psi se požnou
s povykem kolecm.
Oštěpy v letu
štěkot značí.“

25 Glaumvör:
„Proudy vod jsem viděla
protékat domem,
divoce hučely,
lavice strhly,
nohy vám bratrům
náhle podlomily

- a kde co bylo,
zaplavily.
To zlé může jen
znamenat věci.
- 26 O ženách zemřelých
se mi zdálo,
jak, v smutku oděné,
tě odvést chtěly,
k sedadlům svým tě
pozvaly v síni.
Dobré tvé dísy tě
dnes opustily.“
- Gunnar:
27 „Pozdě je na rady.
Je již rozhodnuto.
Nevyhnu se cestě,
když cíl je určen,
ať dopřáno nám nebude
dlouhého věku.“
- 28 Chystali se reci,
když se rozednilo,
na dlouhou cestu.
Zdržet se nedali.
Pět jich jen jelo,
polovic družiny.
Pozvání Aтлиho
špatně uvážili.
- 29 Snævar a Sólar,
Högniho syni,
zdatní, jeli
do hunské země
a s nimi Orkning,
jich udatný strýc.

S láskou je ženy
k lodím provázely.
Od cesty se nedali
odradit muži.

30 Tu pravila Glaumvör,
Gunnarova žena,
do očí hledíc
Atliho poslu:
„Vůli vaši bych
vědět chtěla.
Zločinem je návštěva
neupřímná.“

31 Zapřísáh se Vingi,
nešťtřil slov:
„Ať běsům propadne,
kdo by vám lhal,
ať pověšen je,
kdo poruší mír!“

32 Bera pak mírně
promlouvala:
„Plujte šťastně
a přej vám vítězství!
Kěž nic neoslábí
sílu mých slov.“

33 Högni pak pravil,
by povzbudil ženy:
„Pevné budte,
ať cokoliv přijde.
Málokdy pomohla
pronesená přání,
přátelská slova
při rozchodu.“

- 34 Poslední pohled
poslaly rekům.
Osud od mužů
odloučil ženy.
- 35 Zaprašťelo v přídi,
jak zabrali vesly,
do vln se opřeli
plnou svou vahou.
Pouta se trhala,
praskaly vidlice.
Nevytáhli lodi,
když vystoupili na břeh.
- 36 Zakrátko spatřili
— hledím vstříc konci —
vysoký byt
vladaře Budla.
Zařinčely zámky,
když zabušil Högni.
- 37 Tu Vingi se mluvit jal
— mlčet měl nemoudrý —:
„Odstupte od hradeb.
Zhoubou vám hrozí.
Brzo uhoříte
s useknutou hlavou.
— Přátelským pozváním
jsem vás přelstil —
Neb počkejte raději,
až kolem krku vám
mé ruce položí
z provazu smyčku.“
- 38 Odvětil Högni,
odvážný rek,

nebojácny
v nebezpečí:
„Marně se namáháš
nahnat nám strachu!
Se zlou se potážeš,
promluvíš-li ještě.“

39

Napadli Vinga,
na zem povalili,
sekyrami ho
ubili k smrti.

40

V brnění se oděla
Atliho družina,
k hradbě vykročili
hrdinové,
hanlivými slovy
hrozili hostům,
že dávno už se usnesli
všechny je ubít.

41

Högni:
„Hrůza nejde
z vašich hrozeb,
když hotovi jste nebyli
hrdinu pomstít,
kterého jsme poslali
do podsvětí.“

42

Vzkypěli zlostí,
když to uslyšeli:
napjali luky,
namířili šípy,
a kryti štíty,
házeli kopí.

- 43 Slyšeli uvnitř,
 co u hradeb se dělo;
 venku to hlasitě
 volal otrok.
- 44 Hněvem vzplála Gudrún,
 zdobená šperky,
 strhla náhrdelník,
 rozházela stříbro,
 prsteny zlaté
 servala s prstů.
- 45 Pak vyšla ven
 uvítat příchozí.
 Bez bázně příbuzným
 běžela vstříc,
 pozdravila Niflungy
 posledním pozdravem,
 z upřímného srdce
 pronasla slova:
- 46 „Zabránit jsem chtěla
 vám cestě z domu.
 Sudbu však nezměníš,
 sem vás osud nutil.“
 Smír se pak snažila
 moudrá sjednat,
 nikdo však nedbal
 námahy její.
- 47 Tu zasáhla kněžna
 v krvavý boj.
 Plášť odhodila
 a ostrý meč
 tasila z pochvy,
 by chránila příbuzné.

Silná její ruka
smrt všude sela.

- 48 Gjúkova dcera
dva muže skolila:
Atliho bratra
odnesli z boje,
když mu udatná
usekla nohu.
- 49 Druhého zasáhla,
že zapomněl vstát.
Ruce se jí nechvěly,
když ničila reky.
- 50 Boj slavný tehdy
bojovali.
Statečně si vedli
Gjúkovi synové,
dokud, Níflungové,
na nohou stáli.
Sekali meči,
svlékali brnění,
s třeskem tříštili
těžké přilby.
- 51 Od rána se bili
až do večera
a za úsvitu
druhého dne,
když konec byl boje,
dvůr v krvi se topil.
Osmnáct reků tam
porubali,
dřív než sami padli
Gjúkovi syni,

dva chlapci Beřini
a její bratr.

52 Tu rozzlobený
promluvil rek:
„Hrozný je zde pohled
vaší vinou.
Třicet nás bylo
bojovníků,
zbylo nás jedenáct.
Zlý byl žár boje.

53 Pět bratří nás bylo,
když Budla jsme ztratili.
Dva v podsvětí odešli,
dva ubiti zde leží.

54 Přinesla jsi mi
příbuzné mocné
— nechci to popírat —
však nebezpečné.
Od dne mé svatby
mír mě mívá,
přátel mě zbavilas
i pokladu všcho,
sestře mé jsi
smrt připravila.“

55 Gudrún:
„Tak, Atli, žaluješ,
jenž první žal způsobil,
matku mi zahubil
pro zlatý poklad,
neteř umořil
v hladomorně?
K smíchu je mi,

když strasti své sbíráš.
Bohům děkuji
za tvou bolest.“

56 Atli:
„Vzhůru, jarlové!
Bědy zmnožte
bojovné ženy!
Dívat se budu,
až přimějete
Gudrúnu k pláči.
Něštěstí její
mým bude štěstím.

57 Uchopte Högniho,
ubijte hrdinu,
z hrudi mu srdce
vyrvěte směle.
Gunnarovi schystejte
z provazu smyčku,
k hostině ho
hoďte hadům!“

58 Högni:
„Čiň jak ti libo;
bez strachu čekám.
Vždyť strmější jsem už
zlezl skály.
Drtili jsme vás,
když zdrávi jsme byli.
Teď však ranění
jsme v tvých rukou.“

59 Bciti pak pravil,
Atliho správce:
„Uchopme Hjalla,
zachraňme Högniho.

Ubijme ničemu,
jenž k ničemu není.
Zbytečný je život
zbabělého.“

60 Ulekl se kuchař,
z kuchyně utekl,
v koutech se skrýt chtěl
služebník krále.
Nebožák naříkal,
že svár knížat
svým životem mladým
zaplatit musí,
že odejít má
od hrnců masa.

61 Chopili kuchtíka,
chystali nože.
Zaúpěl otrok,
než ucítil ostří,
pravil, že síl má dost,
by pole hnožil,
nejtěžší v zahradě
zastával práci,
že vděčen bude Hjalli
za holý život.

62 Ujal se Högni
ubožáka,
prosil je snažně,
by ho propustili.
„A mně dopřejte
dokončit hru.
Nechci už poslouchat
pacholkův nárek!“

- 63 Högniho se chopili
hrdinného
— nebylo důvodu
otálet déle. —
Zasmál se hrdina
hlasitým smíchem,
statečný dovedl
podstoupit smrt.
- 64 Nohou v harfu
udeřil Gunnar.
Hrál pak, že v pláč
propukly ženy,
že muži nablízku
naříkali,
že trámy se třásly.
Tak zprávu dal kněžně.
- 65 Skonali ráno
stateční reci.
Smělí zůstali
ve chvíli smrti.
- 66 Pyšný stál Atli
nad ubitými.
Vinit začal
vládkyni moudrou:
„Ráno je, Gudrúno,
reký jsi ztratila,
hrdiny věrné —
svou však jen vinou.“
- 67 Gudrún:
„Radost máš, Atli,
z ubití reků.
Však úzkost tě sevře,
až spočteš svou vinu;

- 71 Štěstí žen ničí
násilí mužů,
strom se skácí,
schnou-li mu větve,
kmen se nakloní,
když kořen mu podtneš.
Teď sám si tu
v své síle vládni!“
- 72 Bláhový byl Atli,
když uvěřil ženě.
Lest by byl prohlédl,
kdyby si dal pozor.
Svou mysl skryla
smělá Gudrún,
šťestí předstírala,
s dvěma štíty hrála.
- 73 Hostinu pohřební
za bratry zchystala
a stejnou svým příbuzným
připravil Atli.
- 74 Skončili rozmluvu,
zchystali pití,
hlučně si hosté
vedli v síni.
Gudrún však plány
proti Budlovcům kula,
na hroznou pomstu
pomýšlela.
- 75 Atliho synky
zlákala k sobě.
Strach pojal chlapce,
pláč však potlačili.

Matce v náruč padli,
ptali se, co chce jim.

76 Gudrún:
„Raděj se neptejte.
Rozhodnuta jsem
život vás obou
žalný skončit.“

 Chlapci:
„S chladnou myslí ubij,
chceš-li, své chlapce.
Za strašný čin však tě
stihne pomsta.“

77 Rychle jednala
rozhodná žena,
hlavy usekla
oběma bratrům.

 Atli se vyptával,
zda hrát si odběhli,
když nikde neviděl
nebohé synky.

78 Gudrún:
„Přicházím k tobě,
bych zprávu ti přinesla —
tajit nic nebudu,
pravdu nahou řeknu.
Sotva se smát budeš,
až zvíš, co se stalo.
Bolest mi způsobil,
kdyžs mi ubil bratry.

79 Málo jsem spala
od jejich smrti,

tvrdou pomstu jsem
chystala tobě.
Jitro tvé zprávy
jitří mou mysl.
Teď nastal večer,
zlé věci se dovíš.

80 Své syny jsi,
Atli, ztratil,
Z poháru jich lebek
jsi připíjel v síni,
z kalichu chutnal
krev svých dětí.

81 Srdce jejich jsem
opekla v ohni,
podala ti z nich
pochoutku vzácnou.
Sám jsi ji snědl,
nenechal sousto,
nasytil ses
masem svých synů.

82 Svých dětí znáš osud —
děsnější být nemoh...
Podíl svůj na něm
nepopírám,
i když se chlubit jím
nikdy nechci.“

Atli:
83 „Krutá jsi, Gudrúno!
Jak z krve jsi mohla
svých vlastních dětí
smíchat mi nápoj!
Chlapce jsi zhubila,
ježs měla chránit,

a mne jen neštěstím
navštěvuješ.“

84

Gudrún:
„Mou vůlí by bylo spíš
v hrud' meč ti vetknout.
Žádný není pro tebe
trest dost hrozný.
Sám proveds zločin,
jenž příkladu nemá,
o strastech podobných
neslyšel svět.
A dnes jsi své zločiny
znovu zmnožil,
potupu sis připravil,
pils k svému pohřbu.“

85

Atli:
„Kéž bys ukamenovaná
byla upálena!
Tu by tvé úsilí
sklidilo úspěch.“

Gudrún:
„Tento osud zítra,
Atli, tebe stihne.
Já krásnější smrtí chci
v jiné vejít světlo.“

86

Žili spolu,
však se záštím v srdci.
Štěstí neznali
v nenávisti.

Hněv zřál v Hniflungově
statečné hrudi,

Guadrúně se svěřil,
že zhubit chce Atla.

87 Na Högniho si vzpomněla
hrozný konec,
radila synovci
k slavnému činu.
Krátký čas uběhl
a Atli padl.
Ubil ho Högnův syn
a sama Guadrún.

88 S bolestí se probudil
bledý rek.
„Obvazu,“ pravil,
„mi potřebí není.
Pravdu však chci vědět:
kdo mečem mě proklál,
úkladně napadl,
že život mi uniká?“

89 Guadrún:
„Nic před tebou
nemíním tajit.
Já jsem vinna,
že život ti uniká,
a Högniho syn,
že od rány slábneš.“

90 Atli:
„Vraždu jsi provedla,
proradný skutek.
Vždyť zločinem je
zrada na příteli.

91 Vybidnut jsem přijel
o tebe požádat.

Zvali tě vznešenou
a pyšnou vdovou.
— Že nebyl to klam,
sám jsem teď zkusil. —
V průvodu vojska
jsem si tě přived.
Slavná byla
naše svatba.

92 V úctě nás měli
udatní muži,
v bohatství žili jsme
s bohatýry,
přátelům našim
patřil náš poklad.

93 Svatebním darem
jsem ti dal šperky,
třicet rabů,
sedm rob silných,
spoustu stříbra —
všechno k tvé slávě.

94 Mé bohatství však
bylo ti ničím,
když země zde ležely,
jež Budli zanechal;
pikle jsi kula,
že poklad jsem pozbyl.
Mou matku jsi často
přiměla k pláči.
Nebylo štěstí
v našem domě.“

95 Gudrín:
„Nyní lžeš, Atli,
ač jedno mi to.

Milá jsem nebyla,
tys však byl zpupný.
Už v mládí jste se bili
bratři mezi sebou,
polovic vás odešlo
v podsvětnou říši,
vše se rozbilo,
co radost slibovalo.

96 Tři sourozenci jsme
svou vůli měli,
ze země jsme odjeli
se Sigurdem.
Směr jsme řídili
každý své lodi,
osudem hnáni
k úsvitu dne.

97 Krále jsme zabili,
zabrali zemi,
vzdali se hersové
zděšení hrůzou,
psancům z lesa
jste poskytli svobodu,
moc tomu jsme dali,
kdo majetku neměl.

98 Ubit byl hunský král.
Můj úděl se zhoršil;
krutě znělo jméno
vdovy mladé ženě.
Horším se však zdálo
žít v Atliho hradě,
když reka jsem pozbyla,
jejž ráda jsem měla.

99

Sotva kdy kdo slyšel,
kdyžs přišel ze sněmu,
že při jsi zdvihl,
přelstil nepřitele;
vždycky jsi uhýbal,
odpor jsi neznal,
klid ti byl nade vše
.“

100

Atli:
„Lžeš nyní, Gudrúno!
Los náš tím nezlepšíš;
oba jsme poznali,
co je utrpení.
Dopřej mi však
z dobroty srdce,
až z domu mě ponесou,
poslední poctu.“

101

Gudrún:
„Loď reku opatřím
a zdobenou rakev,
voskem potřu plátno
pro tvé tělo,
na vše dbát budu,
jak pro drahého muže.“

102

Zemřel Atli
k zármutku příbuzných.
Vykonala vznešená
vše, co mu slíbila,
a sama nyní
hledala smrt.
Dosud však nebyly
dny její sečteny.

Šťastným zovu,
komu se zrodí
tak mocné děti,
jaké měl Gjúki.
O jich udatnosti
pověst půjde
po všech zemích
po věčné časy.